

Familjerättsliga frågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet drygt åttio motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2008 och 2009 på det familjerättsliga området. Motionsyrkandena gäller bl.a. registrering av testamenten, arvsrättsliga frågor, egendomsförhållandet mellan makar och sambor, ändringar i namnlaggen vad gäller för- och efternamn, införande av barnbalk, beslutsfattandet vid gemensam vårdnad och andra frågor rörande vårdnad av barn, juridiskt biträde för barn, stödperson vid umgänge med barn, bortförda barn i internationella förhållanden, frågor om faderskap, barns skuldsättning, kommuners skadeståndsansvar, förmynderskapsfrågor, äktenskaps- och vigselfrågor samt åtgärder mot barn- och tvångsåktenskap.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden. Av dessa behandlas drygt femtio i förenklad ordning. I de fallen hänvisar utskottet till tidigare ställningstaganden som gjorts under valperioden.

I betänkandet finns åtta reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Inledning	5
Registrering av testamenten	5
Ändringar i namnlagen vad gäller förnamn	6
Beslutsfattandet vid gemensam vårdnad	9
Verkställighet av beslut om vårdnad m.m.	11
Automatisk gemensam vårdnad	13
Barns skuldsättning	14
Ställföreträdare för vuxna	16
Formerna för ingående av äktenskap	17
18-årsgränsen för ingående av äktenskap m.m.	19
Så kallade flersamma förhållanden	21
EU-samarbete på familjerättens område	23
Motioner som beretts förenklat	24
Reservationer	25
1. Registrering av testamenten, punkt 1 (s, v, mp)	25
2. Beslutsfattandet vid gemensam vårdnad, punkt 3 (s, v, mp)	25
3. Verkställighet av beslut om vårdnad m.m., punkt 4 (v)	26
4. Barns skuldsättning, punkt 6 (s, v, mp)	27
5. Ställföreträdare för vuxna, punkt 7 (v)	28
6. Formerna för ingående av äktenskap, punkt 8 (kd)	28
7. 18-årsgränsen för ingående av äktenskap m.m., punkt 9 (v)	29
8. EU-samarbete på familjerättens område, punkt 11 (v, mp)	30
Särskilt yttrande	32
Motioner som beretts förenklat, punkt 12 (s, v, mp)	32
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	33
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	33
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	33

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Registrering av testamenten

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:C258 och 2009/10:C372.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. Ändringar i namnlagen vad gäller förnamn

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:So603 yrkande 3 och 2009/10:A443 yrkande 9.

3. Beslutsfattandet vid gemensam vårdnad

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:C260, 2009/10:C342, 2009/10:C378 yrkande 7, 2009/10:C414 och 2009/10:C493.

Reservation 2 (s, v, mp)

4. Verkställighet av beslut om vårdnad m.m.

Riksdagen avslår motion 2009/10:C378 yrkande 9.

Reservation 3 (v)

5. Automatisk gemensam vårdnad

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:C312 yrkande 2, 2009/10:C389 yrkande 1 och 2009/10:C490.

6. Barns skuldsättning

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:C235 och 2009/10:C276 yrkandena 22 och 24.

Reservation 4 (s, v, mp)

7. Ställföreträdare för vuxna

Riksdagen avslår motion 2009/10:C214.

Reservation 5 (v)

8. Formerna för ingående av äktenskap

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:C423, 2009/10:C425, 2009/10:C470 och 2009/10:C495.

Reservation 6 (kd)

9. 18-årsgränsen för ingående av äktenskap m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ju265 yrkande 28, 2009/10:C322, 2009/10:Sf289 yrkande 3 och 2009/10:So512 yrkande 16.

Reservation 7 (v)

10. Så kallade flersamma förhållanden

Riksdagen avslår motion 2009/10:C486.

11. EU-samarbete på familjerättens område

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju384 yrkande 5.

Reservation 8 (v, mp)

12. Motioner som beretts förenklad

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:So374 yrkande 2, 2008/09:So463 yrkande 4, 2009/10:C201, 2009/10:C203, 2009/10:C204, 2009/10:C212, 2009/10:C243, 2009/10:C248, 2009/10:C256, 2009/10:C263 yrkandena 1–3, 2009/10:C275, 2009/10:C276 yrkande 23, 2009/10:C292, 2009/10:C300, 2009/10:C301, 2009/10:C312 yrkande 1, 2009/10:C315, 2009/10:C332, 2009/10:C335, 2009/10:C344 yrkandena 1 och 2, 2009/10:C348, 2009/10:C351, 2009/10:C359 yrkandena 1 och 2, 2009/10:C360, 2009/10:C362, 2009/10:C368, 2009/10:C373, 2009/10:C377 yrkande 3, 2009/10:C378 yrkandena 1, 6, 8, 11 och 12, 2009/10:C386, 2009/10:C389 yrkande 2, 2009/10:C392, 2009/10:C401, 2009/10:C415, 2009/10:C418, 2009/10:C426, 2009/10:C427, 2009/10:C442, 2009/10:C448, 2009/10:C466, 2009/10:C484, 2009/10:C485, 2009/10:C497, 2009/10:Sf304 yrkande 2, 2009/10:So563 yrkande 3, 2009/10:So603 yrkande 2 och 2009/10:So610 yrkande 2.

Stockholm den 28 januari 2010

På civilutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s), Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Eva Bengtson Skogsberg (m), Lennart Pettersson (c), Christina Oskarsson (s), Jan Ertsborn (fp), Hillevi Larsson (s), Christine Jönsson (m), Gunnar Sandberg (s), Yvonne Andersson (kd), Anti Avsan (m), Lars Tysklind (fp), Jan Lindholm (mp), Fredrik Lundh (s), LiseLotte Olsson (v) och Börje Vestlund (s).

Utskottets överväganden

Inledning

I betänkandet behandlar utskottet drygt åttio motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2008 och 2009 på det familjerättsliga området. Motionsyrkandena gäller bl.a. registrering av testamenten, arvsrättsliga frågor, egendomsförhållandet mellan makar och sambor, ändringar i namnlaggen vad gäller för- och efternamn, införande av barnbalk, beslutsfattandet vid gemensam vårdnad och andra frågor rörande vårdnad av barn, juridiskt biträde för barn, stödperson vid umgänge med barn, bortförda barn i internationella förhållanden, frågor om faderskap, barns skuldsättning, kommuners skadeståndsansvar, förmynderskapsfrågor, äktenskaps- och vigselfrågor samt åtgärder mot barn- och tvångsåktenskap.

Motionsförslagen finns i *bilagan*.

Registrering av testamenten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör registrering av testamenten. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Motionerna

I motion C258 av Susanne Eberstein (s) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att lägga fram förslag till lagstiftning som innebär att det blir obligatoriskt att registrera testamenten.

Även i motion C372 av Inger Jarl Beck (s) yrkas ett tillkännagivande till regeringen om att snarast återkomma med ett förslag på en obligatorisk registrering av testamenten.

Pågående arbete

Under våren 2005 presenterade EG-kommissionen en grönbok om arv och testamente, KOM(2005) 65 slutlig. I oktober 2009 lade kommissionen fram ett förslag till en förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar och officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg, KOM(2009) 154 slutlig. I förslaget redovisas att frågan om registrering av testamenten kommer att bli föremål för ett senare förslag från kommissionen.

Skatteverket har den 19 maj 2008 lämnat förslag till bl.a. en reglering av testamentsregister i promemorian Bouppteckningar och testamentsregister (bilaga till dnr 131 79596-08/113). Promemorian har överlämnats till Justitiedepartementet. Enligt uppgift från departementet pågår beredning av promemorian inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Liksom motionärerna – och som även civilutskottet fann våren 2007 i det av riksdagen godkända betänkandet 2006/07:CU21 – finner utskottet att en rad skäl kan anföras för inrättandet av register för testamenten. Utskottet anser dock att resultatet av den pågående beredningen av Skatteverkets förslag bör avvaktas. Förslagen i motionerna C258 och C372 bör således avslås.

Ändringar i namnlagen vad gäller förnamn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör ändringar av namnlagen vad gäller förnamn. Utskottet hänvisar till pågående utredningsarbete.

Gällande rätt

Beträffande förnamn innebär namnlagen sammanfattningsvis följande. Ett barn ska inom tre månader från födelsen ges ett eller flera förnamn. Förnamn kan bytas ut, strykas eller läggas till genom en anmälan till Skatteverket. En sådan anmälan får endast göras vid ett tillfälle. Ett av de ursprungliga förnamnen ska dock alltid behållas. Tillägg, ändring eller strykning av förnamn kan enligt 33 § namnlagen ske i andra fall än de nu nämnda efter ansökan hos Patent- och registreringsverket, om det finns särskilda skäl. Ett sådant skäl kan vara att sökanden är transsexuell och har fått ny könstillhörighet eller är under utredning för att genomgå en sådan ändring.

Som förnamn får enligt 34 § namnlagen inte godkännas namn som kan väcka anstöt eller kan antas leda till obehag för den som ska bära det eller namn som av någon anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn.

Beslut av Skatteverket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (länsrätt). Den som inte är nöjd med beslutet får överklaga det till kammarrätten, varvid prövningstillstånd krävs. Patent- och registreringsverkets beslut får överklagas till Patentbesvärsrätten. Kammarrättens och Patentbesvärsrättens beslut enligt namnlagen kan överklagas till Regeringsrätten, där det krävs prövningstillstånd.

Motionerna

Börje Vestlund m.fl. (s) anför i motion So603 att förändringar i namnlagen måste ske så att människor ges rätt att ändra förnamn, oavsett könsidentitet. Motionärerna anser att det är en självklarhet att lagen bör möjliggöra för människor att fritt välja det förnamn de önskar ha, oavsett om de avser att få en ändrad könstillhörighet eller inte. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed (yrkande 3).

Även i motion A443 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp) tas de problem som den nuvarande namnlagstiftningen innebär för transsexuella personer upp. Enligt motionärerna är det vid en framtida reform av namnlagen viktigt att tydliggöra att myndiga personer oavsett kön ska ha rätt att välja såväl manliga som kvinnliga förnamn. Motionärerna begär ett tillkännagivande om en snar översyn av namnlagen (yrkande 9).

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 21 december 2009 om direktiv till en parlamentarisk kommitté som ska se över namnlagen och ta ställning till behovet av ändringar i lagen. Av direktiven framgår att kommittén bl.a. ska undersöka hur bestämmelsen i 34 § namnlagen tillämpas och kartlägga föreliggande praxis. Mot bakgrund av undersökningen ska kommittén analysera vad skillnaderna i praxis beror på och föreslå åtgärder som främjar en mer enhetlig rättstillämpning. I sammanhanget ska övervägas om regleringen kan få en bättre utformning i syfte att förhindra klart olämpliga förnamn. Kommittén ska föreslå författningsändringar som bedöms vara nödvändiga eller lämpliga för att regleringen av personnamn ska vara tidsenlig och hålla en lång tid framöver. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2013.

I Könstillhörighetsutredningens betänkande Ändrad könstillhörighet – förslag till ny lag (SOU 2007:16) föreslås att namnlagen ska kompletteras med en bestämmelse som innebär att den som har fått ny könstillhörighet har rätt att få ett eller flera nya förnamn som motsvarar den nya könstillhörigheten. Överväganden kan enligt utredningen därutöver komma att behöva göras bl.a. i frågan om för vilka transsexuella personer som namnbyten bör underlättas och vilka villkor som bör vara uppfyllda när det gäller bl.a. utredningen om förekomsten av transsexualitet. Det skulle exempelvis kunna ställas som krav att personen har inlett behandling för transsexualitet (a.a. s. 129). Utredningsbetänkandet är enligt uppgift från Socialdepartementet föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Civilutskottet, och dessförinnan lagutskottet, har vid flera tillfällen behandlat liknande motionsyrkanden om namnfrågor.

Våren 2001 anförde lagutskottet att det bör ankomma på regeringen att undersöka om de avvägningar mellan det allmännas intresse av namnstabilitet och enskildas önskemål att fritt välja namn som gjordes i samband

med namnlagens tillkomst fortfarande kan anses vara bärkraftiga samt, om det finns behov av lagändringar, att ta upp frågan om vilka lagstiftningsåtgärder som är påkallade och meddela direktiv för ett sådant lagstiftningsarbete. Detta gav riksdagen regeringen till känna (bet. 2000/01:LU11, rskr. 140).

I ett senare tillkännagivande, våren 2005, har riksdagen ånyo gett regeringen i uppdrag att snarast ta initiativ till en bred översyn av namnlagen (bet. 2004/05:LU13, rskr. 180).

Vid utskottets senaste behandling av frågan har även motsvarande motionsförslag behandlats. Utskottet förutsatte då att en översyn kommer igång utan några ytterligare tillkännagivanden från riksdagens sida. Med det anförda föreslog utskottet att riksdagen skulle avslå de aktuella motionerna (bet. 2008/09:CU12). Riksdagen följde utskottet.

Dom från Regeringsrätten

Regeringsrätten har den 28 september 2009 meddelat dom i ett mål om tillägg av förnamn där en vuxen man till sina förnamn ville lägga till kvinnonamnet Madeleine. Domstolen ansåg att namnet i sig varken kunde väcka anstöt eller antas leda till obehag för mannen i fråga. Valet av förnamn är, anförde domstolen, en så personlig angelägenhet att en omfattande valfrihet måste tillerkännas den enskilde. Detta gäller enligt domstolen särskilt när en myndig person önskar byta ut eller, som i förevarande fall, lägga till ett förnamn. Regeringsrätten fann att det inte fanns skäl att anse att namnet Madeleine uppenbarligen inte var lämpligt för mannen. Domstolen fann således att mannen hade rätt att anmäla tillägg av förnamnet Madeleine (Regeringsrättens mål nr 2893-2009).

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att direktiv nu beslutats till en översyn av namnlagen. Samtidigt vill utskottet framhålla vikten av att det läggs fram en namnlagstiftning som är tidsenlig och håller en lång tid framöver och som kan ligga till grund för en enhetlig rättspraxis. Vad gäller frågan om rätten för myndiga personer att oavsett könstillhörighet byta ut eller lägga till ett förnamn vill utskottet hänvisa till den ovan redovisade domen från Regeringsrätten.

Enligt utskottets mening bör det pågående utredningsarbetet inte föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Motionerna So603 yrkande 3 och A443 yrkande 9 bör därför avslås.

Beslutsfattandet vid gemensam vårdnad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör beslutsfattandet vid gemensam vårdnad. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Jämför reservation 2 (s, v, mp).

Bakgrund

Den som har vårdnaden om ett barn ansvarar för barnets person och har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Har barnet två vårdnadshavare ska dessa enligt 6 kap. 13 § föräldrabalken utöva sina rättigheter och skyldigheter mot barnet tillsammans. Det krävs alltså normalt gemensamma beslut i frågor som rör vårdnaden. Undantag gäller om en av vårdnadshavarna till följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak är förhindrad att ta del i sådana beslut om vårdnaden som inte utan olägenhet kan skjutas upp. Båda vårdnadshavarna kan inte heller förutsättas delta i alla de vardagliga avgöranden som måste träffas när det gäller omsorgen om barnet, t.ex. om mat, kläder och sovtider.

Genom 1998 års vårdnadsreform infördes en möjlighet för domstolen att vid gemensam vårdnad besluta om barnets boende, om umgänge med den förälder som barnet inte bor tillsammans med och om resekostnader vid umgänget. I övrigt krävs fortfarande att vårdnadshavarna kan enas i frågor som rör barnet (prop. 1997/98:7, bet. LU12, rskr. 229).

Motionerna

Helene Petersson i Stockaryd m.fl. (s) anser i motion C260 att det är viktigt att ett barn får tillgång till hälso- och sjukvård, tandvård, insatser enligt socialtjänstlagen m.m. även om vårdnadshavarna inte är överens om detta. I utredningsbetänkandet SOU 2007:52, som överlämnades till regeringen i juli 2007, lämnas förslag om detta. Det har dock gått drygt två år sedan dess, och frågan har fortfarande inte landat på riksdagens bord. Motionärerna anser att regeringen därför snarast bör återkomma med förslag på nödvändiga lagändringar. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed.

I motion C342 menar Marina Pettersson och Ann-Kristine Johansson (båda s) att en lagändring bör komma till stånd som innebär att det räcker att en vårdnadshavare tar formella beslut gällande barnet om situationen så kräver. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed.

LiseLotte Olsson m.fl. (v) föreslår i motion C378 ett tillkännagivande om att regeringen ska lägga fram förslag till ändring som innebär att en av vårdnadshavarna efter domstolsbeslut kan få självständig bestämmanderätt

när det gäller ett barns tillgång till hälso- och sjukvård, tandvård, stöd enligt socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade samt barnets skolgång och skolbarnsomsorg (yrkande 7).

I motion C414 anser Agneta Berliner (fp) att ingen förälder ska ha möjlighet att neka sitt barn vård. Var och en av vårdnadshavarna ska ha rätt att söka hälso- och sjukvård samt stödsatser och utredande samtal enligt socialtjänstlagen. Ett tillkännagivande till regeringen yrkas i enlighet härmed.

Krister Hammarbergh m.fl. (m, c, fp, kd, v, mp) föreslår i motion C493 att reglerna om beslutanderätt vid gemensam vårdnad bör ses över så att var och en av vårdnadshavarna ges möjlighet att samtycka till hälso- och sjukvård samt stöd och insatser enligt socialtjänstlagen för barnet. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed.

Pågående arbete

I juli 2007 överlämnade utredaren, som fått i uppdrag att bl.a. analysera vilka nackdelar som kan uppkomma för ett barn vid gemensam vårdnad när vårdnadshavarna inte kan enas i frågor som rör barnet, sitt betänkande Beslutanderätt vid gemensam vårdnad m.m. (SOU 2007:52). I detta föreslås bl.a. att en av vårdnadshavarna ska kunna tilldelas rätten att fatta beslut på egen hand när det gäller barnets tillgång till hälso- och sjukvård samt tandvård, barnets tillgång till insatser enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade samt förskoleverksamhet för barnet samt barnets skolgång och skolbarnsomsorg. Barnets andra vårdnadshavare ska inte kunna motsätta sig de beslut som fattas av vårdnadshavaren med självständig beslutanderätt. Enligt förslaget ska vårdnadshavarna i övrigt fortfarande vara likställda.

Utredningsbetänkandet har remissbehandlats och är enligt uppgift från Justitiedepartementet föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat liknande motionsyrkanden, senast våren 2009 i betänkande 2008/09:CU10. Utskottet konstaterade att det då pågående utredningsarbetet inte borde föregripas genom någon åtgärd från riksdagen och att motionsyrkandet således borde avslås. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Det pågående beredningsarbetet bör, enligt utskottets mening, inte heller nu föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Motionerna C260, C342, C378 yrkande 7, C414 och C493 bör därför avslås.

Verkställighet av beslut om vårdnad m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riskdagen avslår ett motionsyrkande som rör verkställighet av beslut om vårdnad m.m. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 3 (v).

Bakgrund

Bestämmelser om vårdnad, boende och umgänge respektive verkställighet av sådana beslut finns i 6 och 21 kap. föräldrabalken. Socialnämnden ska ges tillfälle att lämna upplysningar innan rätten avgör ett mål eller ärende om vårdnad, boende och umgänge enligt 6 kap. 19 § andra stycket föräldrabalken.

Vid verkställighet betonas i 21 kap. 1 § föräldrabalken att barnets bästa ska komma i främsta rummet. Vidare ska hänsyn tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad. Innan rätten beslutar om verkställighet får den enligt 2 § uppdra åt en ledamot eller suppleant i socialnämnden eller en tjänsteman inom socialtjänsten att verka för att den som har hand om barnet frivilligt ska fullgöra vad som åligger honom eller henne. Ett sådant uppdrag får även lämnas åt någon annan lämplig person. Polishämtning av barnet får beslutas enligt 3 § om verkställighet annars inte kan ske eller om hämtning är nödvändig för att undvika att barnet lider allvarlig skada. När det gäller ett beslut om umgänge får hämtning av polis endast beslutas om verkställighet annars inte kan ske och barnet har ett särskilt starkt behov av umgänge med en förälder.

I förarbetena till bestämmelserna uttalades att när det gäller verkställighet av ett avgörande om vårdnad eller boende ska polishämtning endast kunna användas om barnet riskerar att lida allvarlig skada av att vara kvar i den miljö där barnet vistas. Hämtning av barn till umgänge ska bara förekomma i rena undantagsfall. Enbart det förhållandet att en förälder systematiskt försöker sabotera barnets umgänge med den andra föräldern är inte ett tillräckligt skäl för att besluta om hämtning (prop. 2005/06:99 s. 74 f).

Motionen

I motion C378 föreslår LiseLotte Olsson m.fl. (v) att regeringen ska lägga fram förslag till lagändring som förtydligar att hämtning med polis vid verkställighet av beslut om vårdnad, boende eller umgänge inte får ske annat än om det råder uppenbar fara för barnets liv (yrkande 9).

Pågående arbete

Socialdepartementet har i Socialstyrelsens regleringsbrev för budgetåret 2009 gett Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete (IMS), som bedriver sin verksamhet inom Socialstyrelsen, i uppdrag att ta fram ett risk-

bedömningsinstrument att användas av socialtjänsten i samband med ärenden om vårdnad, boende och umgänge. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2011.

Det lämnade uppdraget till Socialstyrelsen lyftes fram av äldre- och folkhälsoministern i ett svar på en interpellation den 15 december 2009. Ministern uppgav vidare att det för närvarande även pågår en revidering av Socialstyrelsens allmänna råd om socialnämndens handläggning av vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge (svar på interpellation 2009/10:152).

Vidare överlämnade i februari 2008 Utredningen för en kunskapsbaserad socialtjänst betänkandet Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten – till nytta för brukaren (SOU 2008:18). I utredningsbetänkandet föreslås att regeringen samt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) i framtiden ska träffa avtal om gemensamma mål och insatser för att stödja den långsiktiga kunskapsutvecklingen inom socialtjänsten. Syftet ska vara att stärka socialtjänstens möjligheter och förmåga att både skapa och använda kunskap om resultat, kvalitet och effektivitet. Överenskommelser bör enligt utredningen beredas med hjälp av vetenskaplig och professionell expertis samt företrädare för brukare. Det kan t.ex. handla om stöd till strukturer som integrerar forskning, högre utbildning och praktisk verksamhet, t.ex. lokala avtal mellan universitet eller högskola och kommun om delad tjänstgöring, arbetsplatsförlagd utbildning, utvecklad användning av forskarkompetens inom den praktiska verksamheten, forskarhandledning vid uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten eller stöd till implementering av ny kunskap som kan förbättra kvaliteten, resultaten och effektiviteten eller utbildningsinsatserna.

I enlighet med förslagen i utredningsbetänkandet undertecknade regeringen genom Socialdepartementet och SKL den 15 maj 2009 en överenskommelse om att arbeta gemensamt med de huvudförslag som presenterats i utredningsbetänkandet. Avsikten är att regeringen och SKL i framtiden ska sluta avtal om samordnade och långsiktiga insatser till stöd för en evidensbaserad praktik i hela socialtjänsten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att regeringen lämnat ett uppdrag till IMS som går ut på att ta fram ett instrument för riskbedömningar som socialtjänsten ska kunna använda i ärenden om vårdnad, boende och umgänge. Det pågår också en revidering av Socialstyrelsens allmänna råd om socialnämndens handläggning av vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge. Vidare kan konstateras att arbete även pågår med att förbättra socialtjänstens arbete överlag.

Mot den redovisade bakgrunden är utskottet inte berett att föreslå något initiativ från riksdagen. Motion C378 yrkande 9 bör därför avslås.

Automatisk gemensam vårdnad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör automatisk gemensam vårdnad. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Bakgrund

Ett barn står enligt 6 kap. 3 § föräldrabalken från födelsen under vårdnad av båda föräldrarna, om dessa är gifta med varandra, och i annat fall av modern ensam. Ingår föräldrarna senare äktenskap med varandra, står barnet från den tidpunkten under vårdnad av dem båda, om inte rätten dessförinnan har anförtrott vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare.

Om det döms till äktenskapsskillnad mellan föräldrarna står barnet även därefter under båda föräldrarnas vårdnad, om inte den gemensamma vårdnaden upplöses enligt 6 kap. 5, 7 eller 8 §§. Ska barnet även efter domen på äktenskapsskillnad stå under båda föräldrarnas vårdnad, ska rätten i domen erinra om att vårdnaden alltjämt är gemensam.

Motionerna

I motion C312 av Helén Pettersson i Umeå (s) föreslås ett tillkännagivande om en sådan ändring av föräldrabalken som innebär att föräldrarna vid barnets födelse automatiskt får gemensam vårdnad oavsett civilstånd (yrkande 2).

Motion C389 av Fredrik Schulte m.fl. (m) innehåller förslag till ett tillkännagivande om en översyn av vårdnadsreglerna så att gemensam vårdnad automatiskt gäller efter det att ett faderskap har fastställts och att barn till ogifta föräldrar därmed ska få samma rättigheter som barn till ogifta föräldrar (yrkande 1).

Även i motion C490 av Solveig Zander (c) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av föräldrabalken i syfte att ge föräldrarna gemensam vårdnad oavsett civilstånd.

Pågående arbete

År 1999 presenterades departementspromemorian Gemensam vårdnad för ogifta föräldrar samt en språklig och redaktionell översyn av 6 kap. föräldrabalken (Ds 1999:57). Utredaren ansåg inte att det var lämpligt med hänsyn till barnets bästa att införa automatisk gemensam vårdnad för alla ogifta föräldrar från faderskapsfastställelsen. I promemorian föreslogs i stället bl.a. att föräldrar som inte är gifta med varandra när barnet föds ska få gemensam vårdnad när tre månader har förflutit från det att faderskapet

har fastställts genom en bekräftelse som har godkänts av socialnämnden, om ingen av föräldrarna inom denna tid till socialnämnden anmäler att han eller hon motsätter sig gemensam vårdnad.

Departementspromemorian har remissbehandlats och är enligt uppgift från Justitiedepartementet föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet bör riksdagen inte föregripa resultatet av det pågående beredningsarbetet, varför motionerna C312 yrkande 2, C389 yrkande 1 och C490 bör avslås.

Barns skuldsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör frågor om barns skuldsättning. Utskottet hänvisar bl.a. till innehållet i gällande rätt.

Jämför reservation 4 (s, v, mp).

Bakgrund

Regler om underårigs omyndighet finns i 9 kap. föräldrabalken. Den som är under 18 år (underårig) är omyndig och får enligt 1 § inte själv råda över sin egendom eller åta sig förbindelser i vidare mån än vad som följer av vad som ska gälla på grund av villkor eller andra bestämmelser. Huvudregeln innebär således att åldersgränsen är 18 år. Är man under 18 år har man rättskapacitet – man är ett rättssubjekt – men man har inte en fullständig rättslig handlingsförmåga. Undantag från huvudregeln – som ger viss rättslig handlingsförmåga – är enligt 3–4 §§ dels att en underårig från 16 års ålder kan få disponera över sin egen lön, dels att en underårig som har fått egendom t.ex. genom testamente eller gåva under villkor att den underårige själv ska få råda över egendomen också har rätt att göra det.

Av vad som nu redovisats följer att någon annan oftast måste företräda en underårig. I de allra flesta fall görs detta enligt 6 kap. 2 § och 10 kap. 2 § föräldrabalken av den underåriges föräldrar i egenskap av vårdnadshavare och förmyndare. Som huvudregel gäller att föräldrarna utövar förmynderskapet gemensamt om båda har vårdnaden.

Förmyndare står enligt 12 kap. 9 § föräldrabalken under överförmyndarens tillsyn.

Den 1 oktober 2004 trädde vissa förordningsändringar i kraft som innebär att Kronofogdemyndigheten är skyldig att lämna ut uppgifter till överförmyndaren varje gång en omyndig registreras i Kronofogdemyndighetens register.

Våren 2006 antog riksdagen ändringar i lagen om vägtrafikregister (2001:558) som innebär att när ett barn uppges äga ett fordon ska barnets förmyndare, i stället för barnet självt, registreras i vägtrafikregistret. Undantag gäller för fordon som barnet självt har behörighet att framföra. Lagändringarna medför att betalningsskyldighet som vilar på den registrerade ägaren, t.ex. för felparkeringsavgift och fordonsskatt, belastar förmyndaren och inte barnet. Lagändringarna trädde i kraft den 1 oktober 2006.

Den 1 januari 2009 trädde lagändringar i kraft som syftar till att minska risken för missbruk av barns tillgångar. Lagändringarna innebär att det krävs samtycke från överförmyndaren för att föräldrar ska få ta upp lån eller företa någon annan rättshandling som innebär att den omyndige sätts i skuld. Kravet på samtycke gäller för alla rättshandlingar som innebär att den omyndige skuldsätts. Lagändringarna innebär vidare att användningen av spärrade bankkonton – konton som föräldrarna inte kan disponera utan överförmyndarens tillstånd – har utökats. Överförmyndaren ska ges möjlighet att också spärra vissa finansiella tillgångar såsom aktier och fondandelar (prop. 2007/08:150, bet. 2008/09:CU2, rskr. 2008/09:7).

Motionerna

Egon Frid m.fl. (v) begär i motion C276 ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med en utvärdering av hur åtgärderna i propositionen 2007/08:150 Förmyndarskapsrättsliga frågor har inverkat på barns skuldsättning och om det är nödvändigt att vidta ytterligare åtgärder för att förhindra barns skuldsättning (yrkande 22). Motionärerna begär också att det ska tydliggöras att det är föräldrarna som har det fulla ansvaret för barn och därmed det fulla ansvaret för barnets utgifter. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed (yrkande 24).

I motion C235 anser Ann-Christin Ahlberg (s) att barn inte ska kunna bli betalningsansvariga för sina föräldrars skulder. Barn med skulder kan senare i livet få problem med att bl.a. hyra eller köpa en bostad, teckna telefonabonnemang eller låna pengar. Enligt motionären krävs en grundlig översyn av lagstiftningen i syfte att skydda barn från att bli skuldsatta. Ett tillkännagivande begärs med detta innehåll.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden som rör barns skuldsättning har vid flera tillfällen behandlats av riksdagen, senast våren 2009 i betänkande 2008/09:CU10. Utskottet utgick då från att barn i framtiden inte kommer att debiteras för vårdavgifter. I övrigt fick motionärerna enligt utskottets mening anses tillgodosedda genom lagändringarna som trätt i kraft den 1 januari 2009 och som syftar till att minska risken för missbruk av barns tillgångar. Någon åtgärd från riksdagens sida kunde därför inte anses vara påkallad, varför motionerna avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet redovisa att regeringen den 14 januari 2010 beslutat proposition 2009/10:88 Betalningsansvaret för underårigas avgifter inom hälso- och sjukvården. Regeringen föreslår i propositionen ändringar i bl.a. hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och tandvårdslagen (1985:125) som innebär att avgifter för ett barns hälso- och sjukvård och tandvård ska tas ut av barnets förmyndare. Propositionen har hänvisats till socialutskottet för behandling.

Utskottet anser alltså att motionärerna får anses tillgodosedda genom de ändringar som genomförts och de förslag till lagändringar som regeringen nyligen avlämnat till riksdagen. Det kan därför inte anses påkallat med någon åtgärd från riksdagen. Motionerna C276 yrkandena 22 och 24 samt C235 bör därför avslås.

Ställföreträdare för vuxna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande som rör fråga om ställföreträdare för vuxna. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Jämför reservation 5 (v).

Bakgrund

Bestämmelserna om god man och förvaltare finns i 11 kap. föräldrabalken. Enligt 4 § ska en domstol, om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, besluta att anordna godmanskap för honom eller henne. Ett sådant beslut får inte meddelas utan samtycke av den för vilken godmanskap ska anordnas, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas. Domstolen ska samtidigt förordna en god man att utföra uppdraget. Enligt 7 § får domstolen, om någon som befinner sig i en sådan situation som anges i 4 § är ur stånd att vårda sig eller sin egendom, besluta att anordna förvaltarskap för honom eller henne. Förvaltarskap får dock inte anordnas, om det är tillräckligt att godmanskap anordnas eller att den enskilde på något annat, mindre ingripande sätt får hjälp. När rätten meddelar ett beslut enligt första stycket, ska rätten samtidigt förordna en förvaltare att utföra uppdraget.

Motionen

Egon Frid och LiseLotte Olsson (båda v) anför i motion C214 att det är viktigt att utreda adekvata stödformer för unga med adhd. De måste i dag, som alla unga, kunna hantera olika budskap från spelföretag, långgivare m.m. för att inte bli skuldsatta. För denna grupp unga saknas nästan helt adekvata stödformer. Det stöd som oftast blir aktuellt i dag är systemet med förvaltarship. Denna stödform bör anpassas till modernare förhållanden. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed.

Pågående arbete

Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare avlämnade i november 2004 sitt slutbetänkande Frågor om förmyndare och ställföreträdare för vuxna (SOU 2004:112). I utredningsbetänkandet konstateras att samhället har ett ansvar för att personer som har otillräcklig beslutsförmåga ges möjlighet att få en företrädare som kan åberopa sig på rättsligt stöd, eventuellt kopplat till ett domstols- eller myndighetsbeslut, när han eller hon företräder en sådan utsatt person. Lösningen föreslås bli att instituten godmanskap och förvaltarship kompletteras med nya, mindre formella stödformer i särskild lagstiftning. Målgruppen för de nya stödformerna ska vara vuxna personer som saknar mental förmåga att ta ställning i en viss rättslig angelägenhet (bristande beslutskompetens). Reglerna om gode män och förvaltare i föräldrabalken föreslås bilda basen i ett samordnat system om regler för ställföreträdarskap.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet är slutbetänkandet föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet bör riksdagen inte föregripa resultatet av det pågående beredningsarbetet. Utskottet är därför inte berett att föreslå någon riksdagens åtgärd med anledning av motion C214, varför den bör avslås.

Formerna för ingående av äktenskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör formerna för ingående av äktenskap. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 6 (kd).

Bakgrund

Nuvarande ordning med valfrihet mellan vigsel inom trossamfund och borgerlig vigsel har funnits i Sverige sedan början av 1900-talet. Båda vigselformerna är vanligt förekommande, även om antalet äktenskap som ingås genom vigsel inom trossamfund är högre än antalet som ingås i borgerlig ordning.

I 4 kap. 3 § äktenskapsbalken anges att behörig att vara vigselförrättare är sådan präst eller annan befattningshavare i ett trossamfund som har förordnande enligt lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom trossamfund, eller den som länsstyrelsen har förordnat.

Motionerna

I motion C423 av Helena Bargholtz och Ulf Nilsson (båda fp) förespråkas en särskild ordning med s.k. civiläktenskap. Motionärerna anför att en övergång till en ordning med civiläktenskap innebär att Svenska kyrkan skiljs från staten på området, vilket befäster den religionsfrihet som nu gäller i Sverige. En ren åtskillnad mellan stat och religion innebär att myndighetsutövning inte ska utföras av enskilda trossamfund. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed.

Lennart Sacrédeus (kd) anför i motion C425 att det är rimligt att tro att det förr eller senare införs en civilrättslig lösning i frågan om äktenskapet; för att värna religionsfriheten vore det välkommet om detta sker så fort som möjligt. Ett tillkännagivande yrkas om att regeringen bör låta utreda hur en civilrättslig lösning för ingående av äktenskap bör utformas i lagstiftningen.

I motion C470 anför Hans Wallmark m.fl. (m) att det finns anledning att pröva förutsättningarna för en klar åtskillnad mellan staten å ena sidan och de religiösa samfunderna å den andra. Vigselrätten är i dag en sammanblandning mellan det civila samhället och det offentliga Sverige. Ett tillkännagivande yrkas om en översyn av konsekvenserna av en sådan avskaffad ordning.

Stefan Attefall m.fl. (kd) föreslår i motion C495 att äktenskapsbalken ersätts med en civilrättslig samlevnadsbalk, förslagsvis kallad giftermålsbalk, som ska gälla lika för hetero- och homosexuella par. Därmed skiljer man på den strikt rättsliga ordning som staten ska reglera och kyrkornas ceremonier som har starka filosofiska, traditionella och religiösa dimensioner. Det är angeläget att regeringen snarast inleder ett utredningsarbete som syftar till att ta fram ett förslag till en civilrättsligt reglerad samlevnad. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed.

Tidigare behandling

Motsvarande eller i allt väsentligt motsvarande motionsförslag har behandlats av utskottet i samband med behandlingen av proposition 2008/09:80 Äktenskapsfrågor i betänkande 2008/09:CU19. I propositionen gjorde reger-

ingen bedömningen att den valde att då inte lägga fram något förslag i denna fråga. Utskottet instämde i regeringens bedömning och avstyrkte motionerna. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att frångå sitt tidigare ställningstagande och föreslår därför att motionerna C423, C425, C470 och C495 avslås.

18-årsgränsen för ingående av äktenskap m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör frågor om 18-årsgränsen för ingående av äktenskap m.m. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Jämför reservation 7 (v).

Bakgrund

Den som är under 18 år får enligt 2 kap. 1 § äktenskapsbalken inte ingå äktenskap utan tillstånd av länsstyrelsen. Enligt 15 kap. 1 § äktenskapsbalken får tillstånd bara ges om det finns särskilda skäl. I ett dispensärende ska länsstyrelsen inhämta yttrande samt de upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning från socialnämnden i den kommun där den underårige är folkbokförd eller, om sökanden inte är folkbokförd i Sverige, i den kommun där han eller hon vistas.

Enligt 1 kap. 1 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap ska den svenska lagens bestämmelser om äktenskapshinder alltid tillämpas vid hindersprövning för vigsel inför en svensk myndighet, dvs. även om t.ex. båda parter är utländska medborgare. Möjligheten att få ett utländskt äktenskap erkänt i Sverige inskränks enligt 8 a §. Ett äktenskap som har ingåtts enligt utländsk lag erkänns, som huvudregel, inte i Sverige om det vid tidpunkten för äktenskapets ingående skulle ha funnits hinder mot äktenskapet enligt svensk lag och minst en av parterna var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige eller om det är sannolikt att äktenskapet har ingåtts under tvång.

Motionerna

I motion C322 framhåller Eva Johnsson (kd) att dispens från hindret att gifta sig under 18 års ålder i dag ges efter en bedömning av den personliga mognaden. En sådan mognadsprövning görs inte vid undantag i andra

fall i lagstiftningen. Möjligheten till undantag från hindret att gifta sig under 18 års ålder bör därför avskaffas. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed.

Désirée Pethrus Engström (kd) begär i motion Sf289 ett tillkännagivande om att regeringen ska lägga fram förslag om att inte tillåta undantag för ingående av äktenskap för barn under 18 år (yrkande 3).

I motion So512 av Eva Olofsson m.fl. (v) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag till lagändring som innebär att dispensmöjligheten i äktenskapsbalken, när det gäller äktenskap för barn under 18 år, ska tas bort (yrkande 16).

Eva Olofsson m.fl. (v) föreslår i motion Ju265 ett tillkännagivande om att regeringen ska lägga fram en nationell handlingsplan mot tvångsäktenskap som en grund för nödvändiga insatser och som samtidigt visar att frågan är högt prioriterad (yrkande 28).

Pågående arbete

I juni 2009 avlämnade Ungdomsstyrelsen rapporten Gift mot sin vilja (2008:9) till Integrations- och jämställdhetsdepartementet. I rapporten redovisas regeringens uppdrag att kartlägga förekomsten av arrangerade äktenskap mot en parts vilja i Sverige. Ungdomsstyrelsen lämnar i rapporten flera förslag på åtgärder, bl.a. att möjligheten för unga under 18 år att ansöka om dispens för att ingå äktenskap ska slopas.

Enligt uppgift är rapporten föremål för beredning inom Regeringskansliet (integrations- och jämställdhetsministerns svar den 6 november 2009 på interpellation 2009/10:40).

Utredningsbetänkandet Människohandel och barnäktenskap – ett förstärkt straffrättsligt skydd (SOU 2008:41) redovisades i april 2008. I betänkandet konstateras att redan befintlig kriminalisering på ett adekvat och tillräckligt sätt straffbelägger det tvång som kan föregå ett tvångsäktenskap och att det inte finns förutsättningar för att kriminalisera ytterligare handlingar av lindrigare karaktär som kan föregå ingåendet av ett sådant äktenskap. I betänkandet konstateras vidare att det inte heller finns behov av att införa särskilda brottsrubriceringar som tar sikte på tvångsäktenskap som inte är barnäktenskap. I betänkandet föreslås emellertid en bestämmelse, tillåtande av barnäktenskap, som tar sikte på att motverka de äktenskap som ingås med ett barn som är under 16 år och som inte är att anse som tvångsäktenskap. Bestämmelsen kriminaliserar att en vårdnadshavare tillåter ett barn under 16 år som är svensk medborgare eller har hemvist i Sverige, att ingå äktenskap som blir giltigt i vigsellandet. Av förslaget framgår att det för brottet stadgas fängelse i högst två år.

Utredningsbetänkandet har remissbehandlats och är enligt uppgift från Justitiedepartementet föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen, senast våren 2009 i betänkande 2008/09: CU10, behandlat motionsyrkanden med krav på avskaffande av möjligheten att ingå äktenskap före 18 års ålder. Bland annat har lagutskottet våren 2004 i samband med att de nuvarande bestämmelserna infördes (bet. 2003/04:LU19) understrukt att en dispensprövning inte enbart handlar om att ge en underårig rätt att ingå äktenskap utan också om att undanta den underåriga från det skydd åldersgränsen erbjuder och att sådant tillstånd därför bara bör ges om det föreligger särskilda skäl. Vidare har lagutskottet anfört att en självklar utgångspunkt för prövningen är att den underåriges eget bästa ska vara bestämmande vid avgörandet och att dispens bör meddelas endast om förhållandena är sådana att det är särskilt angeläget ur den unges synvinkel att äktenskap kan ingås före 18 års ålder. Mot denna bakgrund har lagutskottet ansett den ordning för dispensprövning som föreslogs vara fullt tillfredsställande.

Vid den senaste behandlingen ansåg civilutskottet att det inte fanns skäl att frångå riksdagens tidigare ställningstaganden och motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan har Ungdomsstyrelsen lämnat förslag om att möjligheten för unga under 18 år att ansöka om dispens för att ingå äktenskap ska slopas. Förslaget är för närvarande föremål för beredning inom Regeringskansliet. Vad gäller frågor om tvångsäktenskap kan utskottet konstatera att utredningsbetänkandet Människohandel och barnäktenskap – ett förstärkt straffrättsligt skydd (SOU 2008:41) bereds inom Regeringskansliet.

Enligt utskottets mening bör det pågående beredningsarbetet inte föregripas genom åtgärd från riksdagen. Motionerna C322, Sf289 yrkande 3, So512 yrkande 16 och Ju265 yrkande 28 bör därför avslås.

Så kallade flersamma förhållanden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om så kallade flersamma förhållanden. Utskottet hänvisar till gällande ordning.

Bakgrund

Svensk familjerättslig lagstiftning bygger på det monogama äktenskapet. Enligt 1 kap. 1 § äktenskapsbalken blir de två som ingår äktenskap med varandra makar. Ett förbud mot tvegifte har tagits in i 2 kap. 4 § äktenskapsbalken, där det stadgas att den som är gift eller partner i ett registrerat äktenskap inte får ingå nytt äktenskap. Ett bestående äktenskap utgör

ett indispensabelt äktenskapshinder, dvs. någon möjlighet till dispens finns inte. Om någon trots förbudet har ingått flera äktenskap framgår av 5 kap. 5 § äktenskapsbalken att var och en av parterna har rätt till äktenskapsskillnad utan föregående betänketid. Tvegifte är kriminaliserat enligt 7 kap. 1 § brottsbalken. Sambolagen gäller enligt 1 § för två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll.

Inom olika internationella organisationer har det bedrivits arbete som syftar till åtgärder för att stärka kvinnors möjlighet att utnyttja sina mänskliga rättigheter. Arbete har bedrivits i bl.a. FN.

I FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 stadgas i artikel 16 att män och kvinnor ska ha samma rättigheter i fråga om äktenskap ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning.

FN:s generalförsamling har i en resolution 1954 deklarerat att vissa sedvänjor, ålderdomliga lagar och praxis rörande äktenskap och familj inte är i överensstämmelse med de principer som lagts fast i bl.a. den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna (resolution 843 (IX) den 17 december 1954).

I FN:s konvention om samtycke till äktenskap, minimiålder för äktenskap och registrering av äktenskap som antogs 1962 har konventionsstaterna i enlighet med 1954 års resolution åtagit sig att vidta alla nödvändiga åtgärder i syfte att upphäva dessa sedvänjor, ålderdomliga lagar och praxis för att säkerställa bl.a. fullständig frihet i val av make. Konventionen ratificerades av Sverige 1964 och trädde i kraft samma år.

Även enligt FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor som antogs 1979 följer av artikel 16 att konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa kvinnors lika rätt när det gäller äktenskapsfrågor och andra familjerättsliga frågor. Konventionen ratificerades av Sverige 1980 och trädde i kraft året därpå.

Motionen

I motion C486 uppger Christer Winbäck (fp) att de lagar och regler som finns är uppbyggda kring tvåsamhet. Vid ett så kallat flersamt förhållande, dvs. där fler än två lever tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden, medför dessa lagar och regler problem t.ex. vid en skilsmässa. Ett tillkännagivande yrkas om behovet av att se över lagstiftningen vad gäller så kallade flersamma förhållanden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att gällande ordning är tillfredsställande och föreslår därför att motion C486 avslås.

EU-samarbete på familjerättens område

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om EU-samarbete på familjerättens område.

Jämför reservation 8 (v, mp).

Bakgrund

Europeiska rådet antog den 5 november 2004 ett femårigt arbetsprogram för samarbete i rättsliga och inrikes frågor, det s.k. Haagprogrammet. Programmet omfattade bl.a. polis- och tullsamarbete, straff- och civilrättsligt samarbete, asyl och migration och löpte ut i december 2009. Under 2009 påbörjades ett arbete med att ta fram ett nytt program.

I juni 2009 lade kommissionen fram sitt förslag till ett nytt program, nämligen meddelandet Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i allmänhetens tjänst, KOM(2009) 262 slutlig (Stockholmsprogrammet). Riksdagens kammare hänvisade meddelandet till justitieutskottet för granskning och skriftligt utlåtande. I ett yttrande till justitieutskottet anförde civilutskottet bl.a. att målsättningen med arbetet rörande det rättsliga samarbetet bör vara att uppnå ett europeiskt rättsligt område där medlemsstaternas rättsordningar ska kunna fungera tillsammans på ett konsekvent och effektivt sätt. Utskottet skrev vidare att principen om ömsesidigt erkännande är grundläggande för arbetet med att bygga upp ett europeiskt rättsligt område, och den innebär att en dom som har avkunnats i en medlemsstat ska kunna erkännas och verkställas i andra medlemsstater utan hinder. I enlighet med vad utskottet tidigare uttalat ansåg utskottet det angeläget att ett arbete med att utöka möjligheterna till erkännande och verkställighet av domar i andra medlemsländer sker med beaktande av att befintliga rättssäkerhetsgarantier bibehålls och att aktuella skyddsintressen tillgodoses (yttr. 2008/09: CU3y). Justitieutskottet redovisade sin granskning i utlåtande 2008/09: JuU31. Kammaren beslutade den 16 september att lägga utlåtandet till handlingarna. I december 2009 antog Europeiska rådet Stockholmsprogrammet.

Motionen

Bodil Ceballos m.fl. (mp) anför i motion Ju384 att den fria rörligheten i grunden är något mycket positivt men krav bör ställas på medlemsländerna så att enskilda individer, som barn och föräldrar, inte riskerar att komma i kläm. Enligt motionärerna är det föreslagna Stockholmsprogrammet otydligt och svårtolkat. Vilka konsekvenserna kan bli för exempelvis regelverket kring arv, testamente samt makars förmögenhetsförhållanden är svåra att uttyda. Mot denna bakgrund anser motionärerna att familjerättsliga frågor inte bör regleras på EU-nivå. Ett samarbete på familjerättens område innebär risk för att de framgångar som gjorts på området i Sverige kan gå förlorade (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin ovan redovisade uppfattning och anser därför inte att det finns anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagen. Motion Ju384 yrkande 5 bör därför avslås.

Motioner som beretts förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag efter beredning i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande (s, v, mp).

I motioner från 2008 och 2009 års allmänna motionstider har väckts förslag på det familjerättsliga området som gäller särkullbarns och efterlevande makes arvsrätt, arvsrätt för kusiner m.fl., sambors arvsrätt, egendomsförhållandet mellan makar och sambor, ändringar i namnlagen vad gäller efternamn, retroaktiva namnbyten, utvärdering av vårdnadsreglerna, fler än två vårdnadshavare, mor- och farföräldrars roll vid vårdnad och umgänge, risken att barn far illa, juridiskt biträde för barn, stödperson vid umgänge, införande av barnbalk, bortförda barn i internationella förhållanden, talerätt i mål om hävande av faderskap, utredningar om faderskap, föräldraskap vid assisterad befruktning, kommuners skadeståndsansvar, överförmyndare och god man, god man för ensamkommande flyktingbarn, ersättning till borgerliga vigselförrättare samt betänketid vid äktenskapsskillnad.

Motsvarande eller i allt väsentligt motsvarande motionsförslag har utskottet behandlat tidigare under valperioden i betänkandena 2006/07:CU8, 2007/08:CU14, 2007/08:CU15, 2008/09:CU2, 2008/09:CU10, 2008/09:CU12, 2008/09:CU15, 2008/09:CU19 och 2008/09:CU24. Riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit motionsyrkandena.

Utskottet står fast vid sina senaste ställningstaganden, och det finns inte heller andra skäl att åter behandla motionerna i vanlig ordning. Motionerna avstyrks därför.

Reservationer

1. Registrering av testamenten, punkt 1 (s, v, mp)

av Carina Moberg (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s), Jan Lindholm (mp), Fredrik Lundh (s), Lise-Lotte Olsson (v) och Börje Vestlund (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:C258 och 2009/10:C372.

Ställningstagande

Utskottet behandlade senast 2007 frågan om registrering av testamenten och ansåg att det fanns skäl att inrätta ett nationellt register för testamenten. Skatteverket har genomfört en utredning och föreslagit att det ska bli möjligt att registrera ett testamente i ett nationellt testamentsregister. Förslaget överlämnades till Regeringskansliet i maj 2008, dvs. för snart två år sedan, men inget har hänt sedan dess. Vi anser att det är dags för regeringen att snarast återkomma till riksdagen med ett förslag på en obligatorisk registrering av testamenten.

Vad som anförs ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna C258 och C372, som sin mening ge regeringen till känna.

2. Beslutsfattandet vid gemensam vårdnad, punkt 3 (s, v, mp)

av Carina Moberg (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s), Jan Lindholm (mp), Fredrik Lundh (s), Lise-Lotte Olsson (v) och Börje Vestlund (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:C260, 2009/10:C342, 2009/10:C378 yrkande 7 och 2009/10:C493 samt bifaller delvis motion 2009/10:C414.

Ställningstagande

Det är varken tillfredsställande eller förenligt med barnets bästa att vårdnadshavarnas oenighet kan medföra att ett barn som har behov av t.ex. hälso- och sjukvård inte får tillgång till adekvat behandling. Det kan inte vara rätt att en vårdnadshavare ska kunna motsätta sig ett beslut när det innebär att barnet kommer i kläm eller far illa. FN:s barnkonvention är mycket tydlig på den punkten. Ett barn måste få tillgång till hälso- och sjukvård, annan behandling och insatser även om vårdnadshavarna inte är överens om detta.

Utredaren överlämnade i juli 2007 betänkandet Beslutanderätt vid gemensam vårdnad m.m. (SOU 2007:52). I utredningsbetänkandet föreslås bl.a. att en av vårdnadshavarna ska kunna tilldelas rätt att fatta beslut på egen hand när det gäller barnets tillgång till hälso- och sjukvård samt tandvård, barnets tillgång till insatser enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, förskoleverksamhet för barnet samt barnets skolgång och skolbarnsomsorg. Utredningsbetänkandet har remissbehandlats.

Det finns även en alternativ lösning, som stöds av exempelvis Rädda Barnen och Barnombudsmannen, nämligen att båda vårdnadshavarna ges rätt att var för sig besluta om hälso- och sjukvård och stöd och insatser enligt socialtjänstlagen för barnet. Denna lösning skulle medföra en tydlig förenkling och leda till att fler barn får den vård och det stöd de har rätt till.

Efter drygt två år har emellertid denna viktiga fråga ännu inte landat på riksdagens bord. Vi anser därför att regeringen snarast bör återkomma med förslag till nödvändiga lagändringar.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna C260, C342, C378 yrkande 7 och C493 samt delvis bifall till motion C414, som sin mening ge regeringen till känna.

3. Verkställighet av beslut om vårdnad m.m., punkt 4 (v) av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:C378 yrkande 9.

Ställningstagande

När det gäller verkställighet av ett avgörande om vårdnad eller boende får polishämtning endast användas om barnet riskerar att lida allvarlig skada av att vara kvar i den miljö där barnet vistas, och hämtning av barn till umgänge får bara förekomma i rena undantagsfall (prop. 2005/06:99 s. 74 f).

Regeringen bör lägga fram ett förslag till lagändring som förtydligar att hämtning med polis vid verkställighet av domen och beslut om vårdnad, boende eller umgänge inte får ske annat än om det råder uppenbar fara för barnets liv. Polishämtning av barn vid verkställighet av sådana domar och beslut ska endast få tillgripas under särskilda förutsättningar och barnets vilja ska alltid beaktas vid sådan verkställighet. Polishämtning av barn till umgänge ska aldrig få ske mot barnets uttalade vilja. Det får vara upp till regeringen att ta de initiativ som krävs.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion C378 yrkande 9, som sin mening ge regeringen till känna.

4. Barns skuldsättning, punkt 6 (s, v, mp)

av Carina Moberg (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s), Jan Lindholm (mp), Fredrik Lundh (s), Lise-Lotte Olsson (v) och Börje Vestlund (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:C235 och 2009/10:C276 yrkandena 22 och 24.

Ställningstagande

I lagstiftningen har nyligen vissa ändringar genomförts i syfte att minska risken för missbruk av barns tillgångar och stärka det allmännas tillsyn. För att skydda barn mot risken att behöva gå in i vuxenlivet med skulder kan en förälder inte handla så att barn sätts i skuld om inte överförmyndaren har lämnat sitt samtycke till det. Användningen av spärrade bankkonton, dvs. konton som föräldrarna inte kan disponera utan överförmyndarens tillstånd, har utökats.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter är det föräldrarna som ska ha det fulla ansvaret för barnen. Vuxna ska se till att barnens bästa alltid ska vara vägledande. Barn har som regel inte beslutanderätten över sina egna tillgångar, och därför bör barn heller inte kunna drabbas av skulder som de inte kan betala. Allt fler barn och ungdomar får betalningsanmärkningar och hamnar i kronofogdens register. Det är inte ovanligt att föräldrarna överför skulder på sina barn av olika anledningar, men barn

kan också själva skaffa sig skulder. Det som är gemensamt är att det är de vuxna som har ansvaret för barnens skulder. Det borde finnas lagar som reglerar skuldsättning av barn så att det i alla lägen är omöjligt. Konsekvenserna av en skuldsättning för barnen kan bli att de inte kan teckna hyresavtal, teleabonnemang eller låna pengar när de väl blir vuxna. Vi anser att lagstiftningen måste ändras så att barns skuldsättning förhindras. Regeringen bör därför återkomma med en utvärdering av hur genomförda lagändringar har inverkat på barns skuldsättning och om det är nödvändigt att vidta ytterligare åtgärder för att förhindra barns skuldsättning.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna C235 och C276 yrkandena 22 och 24, som sin mening ge regeringen till känna.

5. Ställföreträdare för vuxna, punkt 7 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:C214.

Ställningstagande

Unga personer med adhd och närliggande funktionshinder har i dag stora svårigheter att sköta sin ekonomi i en alltmer svåröverskådlig omgivning. Den aggressiva marknadsföringen från t.ex. spelföretag och långivare är fördömande för personer med psykisk ohälsa. För denna grupp saknas nästan helt adekvata stödformer. Det stöd som ofta blir aktuellt i dag är förvaltarskap. Enligt min mening måste denna stödform anpassas till modernare förhållanden. Det får vara upp till regeringen att ta de initiativ som krävs.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion C214, som sin mening ge regeringen till känna.

6. Formerna för ingående av äktenskap, punkt 8 (kd)

av Yvonne Andersson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:C425 och 2009/10:C495 samt bifaller delvis motionerna 2009/10:C423 och 2009/10:C470.

Ställningstagande

Våren 2009 beslutade riksdagen att införa en könsneutral äktenskapsbalk. Detta är ett beslut som mött stark kritik från flera håll och som även många av förespråkarna för den nya lagen inte anser vara den bästa lösningen på hur staten ska reglera samlevnaden mellan vuxna par.

Därför föreslås en ny juridisk ordning för samlevnad mellan två vuxna personer. Förslaget har sin grund i förhållandet att kyrka och stat numera är åtskilda och innebär att myndighetsutövningen i detta sammanhang förbehålls staten. Regleringen sker genom införande av en civilrättslig samlevnadsbalk, förslagsvis benämnd giftermålsbalk. Begreppet äktenskap tas bort från lagstiftningen. Både par av olika och par av samma kön får enligt denna reglering gifta sig genom en registrering. Rättsverkningarna är knutna till registreringen och är desamma i båda fallen. I myndighetsutövningen görs alltså ingen åtskillnad mellan sam- och olikkönade par. Myndighetsutövningen förbehålls det offentliga och utövas inte av religiösa samfund eller andra institutioner. Välsignelseakter i skilda former och andra ceremonier i sammanhanget blir en fråga för kyrkor, samfund och andra sammanslutningar och självklart för parterna själva. Staten kan och bör inte ha något inflytande över hur människor väljer att manifesteras sin kärlek och få den välsignad. Därmed är religionsfriheten respekterad.

Införandet av civilrättsligt reglerad samlevnad är ett sätt att garantera att alla par som vill gifta sig behandlas lika och är också en rimlig konsekvens av delningen mellan kyrka och stat. Genom att återföra äktenskapsbegreppet till det civila samhället respekterar vi begreppets djupa kulturella och religiösa innebörd. I flera andra länder gäller redan civilrättsligt reglerad samlevnad. I exempelvis Spanien, Frankrike, Tyskland och Brasilien sker först en civilrättslig registrering och därefter eventuellt en religiös välsignelseceremoni.

På grund av det anförda anser jag att regeringen snarast bör tillsätta en utredning som ges i uppdrag att utreda utformningen av en civilrättsligt reglerad samlevnad mellan vuxna par, förslagsvis kallad giftermålsbalk. Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna C425 och C495 samt delvis bifall till motionerna C423 och C470, som sin mening ge regeringen till känna.

7. 18-årsgränsen för ingående av äktenskap m.m., punkt 9 (v) av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ju265 yrkande 28 och 2009/10:So512 yrkande 16 och bifaller delvis motionerna 2009/10:C322 och 2009/10:Sf289 yrkande 3.

Ställningstagande

Det kan konstateras att ett fåtal dispenser har getts till personer under 18 år som ingått äktenskap, varav merparten är till personer födda i utlandet eller med föräldrar födda i utlandet. Breda sociala insatser mot barnäktenskap är centrala, men möjligheten för länsstyrelsen att bevilja dispens för barn att gifta sig bör tas bort. Regeringen bör därför återkomma med förslag till lagändring som innebär att dispensmöjligheten i äktenskapsbalken när det gäller äktenskap för barn under 18 år tas bort.

I Norge finns sedan 1998 en handlingsplan mot tvångsäktenskap. Den norska handlingsplanen innehåller bl.a. åtgärder för att förstärka redan pågående insatser mot tvångsäktenskap, förebyggande åtgärder, åtgärder för att höja myndigheternas kompetens och åtgärder för att stödja utsatta personer. Jag anser att även Sverige bör ha en motsvarande handlingsplan. Ett sådant dokument är en grund för nödvändiga insatser som samtidigt visar att frågan att motverka tvångsäktenskap är högt prioriterad. Regeringen bör därför lägga fram förslag till en nationell handlingsplan mot tvångsäktenskap. Det får vara upp till regeringen att ta de initiativ som krävs.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion Ju265 yrkande 28 och So512 yrkande 16 samt delvis bifall till motionerna C322 och Sf289 yrkande 3, som sin mening ge regeringen till känna.

8. EU-samarbete på familjerättens område, punkt 11 (v, mp)

av Jan Lindholm (mp) och LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ju384 yrkande 5.

Ställningstagande

Den fria rörligheten är i grunden något mycket positivt, men krav bör ställas på medlemsländerna i EU så att enskilda individer, som barn och föräldrar, inte riskerar att komma i kläm. Det föreslagna Stockholmsprogrammet är enligt vår mening otydligt och svårtolkat. Vilka konsekvenserna kan bli för exempelvis regelverken kring arv, testamente och makars förmögenhetsförhållanden är svåra att uttyda. Mot bakgrund av den politiska utveckling vi ser i flera av EU:s medlemsländer finns det all anledning befara att de framgångar som gjorts på familjerättens område i

Sverige kan gå förlorade vid en reglering på EU-nivå. Vår bedömning är att familjerätten inte är ett område där harmoniseringen mellan EU:s medlemsländer har kommit så långt att en gemensam reglering är lämplig. Regeringen bör arbeta för att civilrättsliga frågor inte ska regleras på EU-nivå.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion Ju384 yrkande 5, som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Motioner som beretts förenklad, punkt 12 (s, v, mp)

Carina Moberg (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s), Jan Lindholm (mp), Fredrik Lundh (s), LiseLotte Olsson (v) och Börje Vestlund (s) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag. Då det gäller dessa förslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för våra respektive partier i motsvarande frågor i betänkandena 2006/07:CU8, 2007/08:CU14, 2007/08:CU15, 2008/09:CU2, 2008/09:CU10, 2008/09:CU12, 2008/09:CU15, 2008/09:CU19 och 2008/09:CU24, i förekommande fall ihop med företrädare för andra partier.

Vi vidhåller de synpunkter som förts fram men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:So374 av Kerstin Engle (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa de lagändringar som krävs för att införliva den europeiska konventionen om utövandet av barns rättigheter.

2008/09:So463 av LiseLotte Olsson m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär att varje barn får rätt till ett eget juridiskt biträde i alla mål om vårdnad, boende och umgänge.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:Ju265 av Eva Olofsson m.fl. (v):

28. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en nationell handlingsplan mot tvångsäktenskap.

2009/10:Ju384 av Bodil Ceballos m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ej reglera civilrättsliga frågor på EU-nivå.

2009/10:C201 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett tillägg i namnlagen.

2009/10:C203 av LiseLotte Olsson m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en lagändring som innebär att det införs arvsrätt mellan sambor.

2009/10:C204 av Egon Frid m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett strikt solidariskt skadeståndsansvar för den kommun som förordnat en ställföreträdare, såvitt avser skador som orsakats av förmögenhetsbrott som ställföreträdaren begått.

2009/10:C212 av Hans Hoff (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i sambolagstiftningen införa arvsrätt mellan sambor.

2009/10:C214 av Egon Frid och LiseLotte Olsson (båda v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till unga med adhd.

2009/10:C235 av Ann-Christin Ahlberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn inte ska kunna tvingas ta över sina föräldrars skulder.

2009/10:C243 av Sonia Karlsson och Christina Axelsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av namnlagen.

2009/10:C248 av Catharina Bråkenhielm och Jan-Olof Larsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om efterlevande makes skydd beträffande arvsrätten för särkullbarn.

2009/10:C256 av Annelie Enochson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av möjligheten att inrätta en myndighet med ansvar för samordning av ärenden om bortförda barn samt med ansvar för förebyggande arbete och utgivande av handlingsplaner.

2009/10:C258 av Susanne Eberstein (s):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att det blir obligatoriskt att registrera testamenten.

2009/10:C260 av Helene Petersson i Stockaryd m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barns rätt till hjälp och en förälders självständiga beslutanderätt vid gemensam vårdnad.

2009/10:C263 av Monica Green (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppdragsbeskrivningar för gode mäns arbete med ensamkommande flyktingbarn.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att se över överförmyndarnas arbete.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gode män för ensamkommande flyktingbarn.

2009/10:C275 av LiseLotte Olsson m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i äktenskapsbalken enligt vad som anförs i motionen om att betänketiden vid äktenskapsskillnad bör tas bort.

2009/10:C276 av Egon Frid m.fl. (v):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utvärdera hur åtgärderna i proposition 2007/08:150 Förmyndarskapsrättsliga frågor har inverkat på barns skuldsättning och om det är nödvändigt att vidta ytterligare åtgärder för att förhindra barns skuldsättning.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagändring, i enlighet med utredningen SOU 2004:112 Frågor om förmyndare och ställföreträdare för vuxna, med skadeståndsansvar för kommunen.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagändring som tydliggör att det är föräldrarna som har det fulla ansvaret för sina barn och därmed det fulla ansvaret för barnens utgifter.

2009/10:C292 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda mor- och farföräldrars roll när barn blir föräldralösa.

2009/10:C300 av Johan Linander (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arvodet för borgerliga vigselförrättare ska höjas.

2009/10:C301 av Oskar Öholm (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betänketid i äktenskapsbalken.

2009/10:C312 av Helén Pettersson i Umeå (s):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att rutinerna för fastställande av faderskap förenklas när föräldrarna till ett barn är ogifta.
2. Riksdagen beslutar om sådan ändring i föräldrabalken att båda föräldrarna vid barnets födelse automatiskt får gemensam vårdnad oberoende av sitt civilstånd.

2009/10:C315 av Billy Gustafsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att överväga en reformering av föräldrabalken.

2009/10:C322 av Eva Johnsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa undantaget från hinder att gifta sig för personer under 18 år.

2009/10:C332 av Agneta Lundberg och Jasenko Omanovic (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om umgängesrätt för mor- och farföräldrar.

2009/10:C335 av Hans Unander m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om överförmyndarnas situation.

2009/10:C342 av Marina Pettersson och Ann-Kristine Johansson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en lagändring bör komma till stånd som innebär att det räcker att en vårdnadshavare tar formella beslut gällande barnet eller barnen om situationen så kräver.

2009/10:C344 av Inger Davidson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av utfallet kring kravet på att socialnämnderna vid talan om umgängesrätt för andra än föräldrarna särskilt ska beakta barnens behov av umgänge med mor- och farföräldrarna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ge mor- och farföräldrar rätt att själva föra talan om umgängesrätt med barnbarnen.

2009/10:C348 av Irene Oskarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbeta för att Sverige snarast inför rättighet för barn att få ett juridiskt ombud med barnkompetens enligt barnkonventionens intentioner.

2009/10:C351 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att talerätten om hävande av faderskap för såväl efterlevande maka som mannens arvingar bör ses över.

2009/10:C359 av Hillevi Engström (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att 7 kap. 2 § äktenskapsbalken bör ändras.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arv eller gåva ska vara enskild egendom om inte annat föranstaltas av testamente eller gåvobrev.

2009/10:C360 av Hillevi Engström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återinförande av arvsrätt för kusiner.

2009/10:C362 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att påskynda processen för en ändring av namnlagen.

2009/10:C368 av Solveig Hellquist m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur en barnbalk med barnperspektivet som utgångspunkt kan utformas.

2009/10:C372 av Inger Jarl Beck (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nationellt register för testamenten.

2009/10:C373 av Anders Åkesson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagstiftningen kring förtroendeuppdraget god man.

2009/10:C377 av Amineh Kakabaveh (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om automatisk skuldavskrivning för kvinnor som av familj eller en f.d. make skuldsätts för att försvåra skilsmässa vid tvångsäktenskap.

2009/10:C378 av LiseLotte Olsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska utvärdera socialtjänstens och domstolarnas tillämpning av de nya vårdnadsreglerna.
6. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med lagförslag som innebär att varje barn får rätt till ett eget juridiskt biträde i alla mål om vårdnad, boende och umgänge.
7. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagstiftning enligt vad som anförs i motionen om att en av vårdnadshavarna efter domstolsbeslut kan få självständig bestämmanderätt när det gäller ett barns tillgång till hälso- och sjukvård, tandvård, stöd enligt SOL och LSS samt barnets skolgång och skolbarnsomsorg.
8. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagstiftning enligt vad som anförs i motionen om att strama upp hanteringen av och lagreglera beslut om stödperson vid umgänge.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör presentera förslag till lagändring som förtydligar att hämtning med polis vid verkställighet av beslut om vårdnad, boende eller umgänge inte får ske annat än om det råder uppenbar fara för barnets liv.
11. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagstiftning enligt vad som anförs i motionen om att all relevant lagstiftning som rör barn samlas i en barnbalk.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att ändra reglerna i föräldrabalken så att det blir möjligt för ett barn att ha flera vårdnadshavare.

2009/10:C386 av Andreas Norlén m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arvsrätt för kusiner och deras avkomlingar.

2009/10:C389 av Fredrik Schulte m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gemensam vårdnad automatiskt ska gälla efter det att ett faderskap har fastställts och att barn till ogifta föräldrar därmed ska få samma rättigheter som barn till gifta föräldrar.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vårdnadsreglerna bör ändras så att samarbetsvårigheter ej utgör grund för att tilldöma enskild vårdnad.

2009/10:C392 av Lars-Arne Staxäng (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kusiners arvsrätt.

2009/10:C401 av Yvonne Andersson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om juridiskt ombud för barn vid tvister.

2009/10:C414 av Agneta Berliner (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ingen förälder ska ha möjlighet att neka sitt barn vård.

2009/10:C415 av Agneta Berliner (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i föräldrabalken införa en särskild regel som utesluter från vårdnaden om gemensamma barn den förälder som mördat eller på annat straffbelagt sätt bragt den andre föräldern om livet.

2009/10:C418 av Helena Bargholtz (fp):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en sådan ändring i föräldrabalken att nära anhöriga, som mor- och farföräldrar, får föra talan om umgänge.

2009/10:C423 av Helena Bargholtz och Ulf Nilsson (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av civiläktenskap.

2009/10:C425 av Lennart Sacrédeus (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ser över hur en civilrättslig lösning för ingående av äktenskap kan utformas i lagstiftningen.

2009/10:C426 av Thomas Bodström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om namnlagen.

2009/10:C427 av Thomas Bodström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av faderskapspresumtionen.

2009/10:C442 av Fredrik Olovsson och Lennart Axelsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stödet till vigselförrättare.

2009/10:C448 av Patrik Forslund (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra namnlagen så att det blir möjligt för makar som vill ta den andre makens efternamn att behålla sitt eget tidigare efternamn som efternamn.

2009/10:C466 av Johan Linander och Staffan Danielsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändringar i namnlagen.

2009/10:C470 av Hans Wallmark m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av vigselrätten.

2009/10:C484 av Agneta Berliner (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn alltid ska ges rätt till ett särskilt biträde i alla mål om vårdnad, boende och umgänge.

2009/10:C485 av Hans Rothenberg och Ulrika Karlsson i Uppsala (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en barnbalk.

2009/10:C486 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet att se över lagstiftningen för flersamma förhållanden.

2009/10:C490 av Solveig Zander (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av föräldrabalken i syfte att ge föräldrarna gemensam vårdnad om barn oavsett civilstånd.

2009/10:C493 av Krister Hammarbergh m.fl. (m, c, fp, kd, v, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reglerna om beslutanderätt vid gemensam vårdnad bör ses över.

2009/10:C495 av Stefan Attefall m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda utformningen av en civilrättsligt reglerad samlevnad mellan vuxna par, förslagsvis kallad giftermålsbalk.

2009/10:C497 av Gustav Blix (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en moderniserad namnlag.

2009/10:Sf289 av Désirée Pethrus Engström (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte tillåta undantag för ingående av äktenskap för barn under 18 år.

2009/10:Sf304 av Eva Johnsson och Désirée Pethrus Engström (båda kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett generellt och förenklat förfarande för faderskapsbekräftelse.

2009/10:So512 av Eva Olofsson m.fl. (v):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort dispensmöjligheten i äktenskapsbalken när det gäller äktenskap för barn under 18 år.

2009/10:So563 av Kjell Eldensjö (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om faderskapsfastställande för alla barn, även de som kommer till genom insemination i ett enkönat parförhållande.

2009/10:So603 av Börje Vestlund m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten att få retroaktivt ändrade intyg efter ny könstillhörighet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar i namnlagen så att människor ges rätt att ändra förnamn, oavsett könsidentitet.

2009/10:So610 av Kerstin Engle (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa de lagändringar som krävs för att införliva Europiska konventionen om utövan- det av barns rättigheter.

2009/10:A443 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en snar översyn av namnlagen.